

Kontekst polityki

W ramach pekińskiej platformy działania mechanizmy instytucjonalne na rzecz równości kobiet i mężczyzn zdefiniowano jako krajową infrastrukturę służącą podnoszeniu statusu kobiet, rozumianą jako centralną jednostkę koordynacji polityki w strukturach rządowych. W kontekście UE mechanizmy instytucjonalne na rzecz równości kobiet odnoszą się do istniejących obecnie organów rządowych posiadających mandat, który oprócz podnoszenia statusu kobiet obejmuje również problematykę równości płci oraz włączanie tego aspektu do wszystkich obszarów polityki.

W konkluzjach Rady Unii Europejskiej (z 2006 r. i 2013 r.):

- przyjęto cel tworzenia i wzmacniania struktur krajowych i innych organów rządowych w celu włączenia perspektywy płci do ustawodawstwa/polityki publicznej i uzyskania danych segregowanych według kryterium płci (2006),
- potwierdzono konieczność wsparcia mechanizmów instytucjonalnych na rzecz równości kobiet i mężczyzn, wzywając do przyjęcia podwójnego podejścia łączącego uwzględnianie aspektu płci z działaniami pozytywnymi (2013),
- wezwano do tworzenia krajowych strategii, planów działania oraz narzędzi i metod służących uwzględnianiu aspektu płci, a także do pełnego wykorzystywania porównywalnych danych statystycznych (2013).

W dyrektywie 2002/73/WE w sprawie równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie zatrudnienia:

zobowiązano państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych ustaleń dotyczących utworzenia organu lub organów do spraw promowania, analizowania, nadzorowania i wspierania równego traktowania wszystkich osób bez dyskryminacji ze względu na płeć.

W komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie uwzględniania aspektu płci (1996):

zasadę „uwzględniania aspektu płci” zdefiniowano jako systematyczne uwzględnianie różnic pomiędzy warunkami, sytuacją i potrzebami kobiet i mężczyzn we wszystkich obszarach polityki i działaniach Unii Europejskiej.

W rozporządzeniu (WE) nr 1081/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1784/1999:

jako jeden z priorytetów finansowania wskazuje się uwzględnianie aspektu płci i konkretne działania dotyczące kobiet na rynku pracy, zobowiązując państwa członkowskie do przedstawienia opisu sposobu, w jaki kwestia równości płci zostanie włączona do cyklu programowania.

Rozporządzenie nr 1083/2006/WE z dnia 11 lipca 2006 r.:

- ustanawia przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchyla rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
- ustanawia przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a także stanowi, że państwa członkowskie i Komisja zapewniają wsparcie zasady równości mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie problematyki płci na poszczególnych etapach wdrażania funduszy.

Cele strategiczne pekińskiej platformy działania i wskaźniki na szczeblu UE

- H.1.** Tworzenie bądź wzmacnianie krajowych mechanizmów i innych organów rządowych.
- H.2.** Włączenie perspektywy płci do ustawodawstwa, polityki publicznej, programów i projektów.
- H.3.** Przygotowanie i upowszechnianie danych i informacji segregowanych według kryterium płci dla potrzeb planowania i oceny.

W 2006 r. fińska prezydencja Rady UE dokonała przeglądu stanu mechanizmów instytucjonalnych na rzecz równości mężczyzn i kobiet i opracowała trzy wskaźniki służące do monitorowania poziomu odpowiedzialności organów rządowych za promowanie równości płci, zasobów ludzkich organów rządowych i innych organów do spraw równości mężczyzn i kobiet, a także stopnia realizacji zasady uwzględniania aspektu płci przez państwa członkowskie. W 2013 r. w czasie prezydencji litewskiej przeprowadzono przegląd obszaru i opracowano wskaźnik dotyczący wykorzystania danych

segregowanych według kryterium płci jako narzędzia służącego uwzględnianiu problematyki płci.

Aktualne dane i informacje publikowane są przez Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn w bazie danych „Women and men in the EU – facts and figures” (Kobiety i mężczyźni w UE – fakty i liczby) pod adresem <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Ustalenia na podstawie danych z UE

Wzrósł poziom zaangażowania prawnego i instytucjonalnego w zakresie włączania problematyki płci do głównego nurtu polityki

Prawie połowa (47%) państw członkowskich posiada już ramy prawne dotyczące wdrażania zasady uwzględniania aspektu płci w różnych obszarach polityki (w 2006 r. – 36%). W większości państw członkowskich funkcjonują też struktury rządowe służące wdrażaniu tej zasady, a w ośmiu istnieje obowiązek prawny sporządzania budżetu z uwzględnieniem problematyki płci. Jednak w przeważającej części państw członkowskich budżetowanie i ocena wpływu pod kątem płci nie są obowiązkowe, a tym samym stosuje się je rzadko.

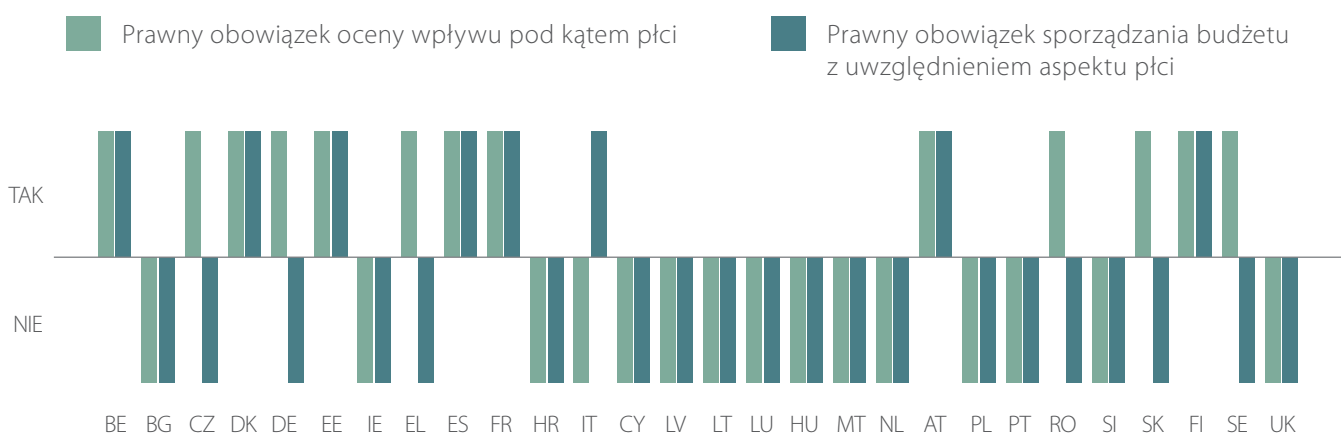
Wdrażanie zasady uwzględniania aspektu płci wymaga: zaangażowania politycznego, struktury w organach rządowych oraz urzędników do spraw uwzględniania aspektu płci, konsultacji z ekspertami do spraw płci w sektorze rządowym i pozarządowym, wiedzy (szkoleń i podnoszenia świadomości) na temat sposobów wdrażania zasady uwzględniania aspektu

płci, a także wykorzystania odpowiednich metod i narzędzi. W czołówce państw członkowskich UE, których osiągnięcia oceniono według modelu zaproponowanego przez prezydencję litewską, znalazły się: Finlandia i Francja (14 pkt), Hiszpania i Szwecja (13,5 pkt) oraz Austria (13 pkt). Najniższy wynik w rankingu uzyskały: Irlandia (2 pkt), Słowacja (3,5 pkt), Łotwa (4 pkt) i Grecja (4,5 pkt). Wyniki wszystkich pozostałych państw członkowskich mieściły się w średnim przedziale (5–10 pkt).

Więcej państw członkowskich UE wykazuje wysoki poziom osiągnięć w promowaniu równości płci

Według ustalonego zestawu kryteriów oceny osiągnięć w promowaniu równości płci państwo członkowskie otrzymuje 10 punktów, jeżeli: najwyższy poziom odpowiedzialności za promowanie równości płci przypisany jest do stanowiska jednego z ministrów gabinetowych; istnieje stały organ rządowy do spraw równości płci na najwyższym poziomie w ministerstwie; do głównych zadań takiego organu należy 1) kształtowanie polityki rządu, 2) przegląd ustawodawstwa, sporządzanie projektów aktów prawnych, 3) promowanie wdrażania decyzji rządu oraz 4) koordynacja lub rozwój zasady uwzględniania aspektu płci; oraz jeżeli dane państwo członkowskie posiada zarówno plan działania dotyczący promocji równości płci, jak i system regularnego informowania organów ustawodawczych. Ogólnie rzecz biorąc, od 2006 r. osiągnięcia niektórych państw członkowskich poprawiły się. W 2013 r. najwyższy wynik uzyskało osiem państw członkowskich – w 2006 r. uzyskały go trzy państwa członkowskie. Wśród pozostałych państw członkowskich dziesięć poprawiło swój wynik, pięć uzyskało taki sam wynik, a dwa uzyskały wynik gorszy niż w 2006 r.

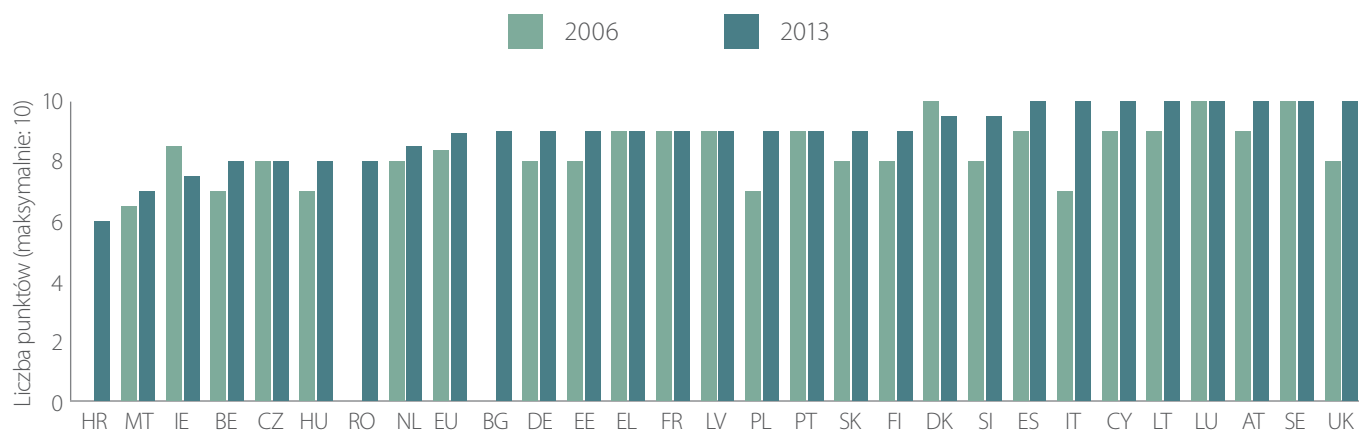
PRAWNY OBOWIĄZEK WYKORZYSTYWANIA METOD UWZGLĘDNIAJĄCYCH ASPEKT PŁCI WEDŁUG PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, 2013 R.

Źródło: EIGE, Skuteczność instytucjonalnych mechanizmów na rzecz podnoszenia statusu płci.

ZMIANY W ZAKRESIE ODPOWIEDZIALNOŚCI ORGANÓW RZĄDOWYCH ZA PROMOCJĘ PŁCI WEDŁUG PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, 2006 R. I 2013 R.

Źródło: EIGE, Skuteczność instytucjonalnych mechanizmów na rzecz promowania równości płci.

Niemal we wszystkich państwach członkowskich istnieje prawny wymóg sporządzania statystyk pogrupowanych według kryterium płci

Punktacja oceniająca w ujęciu ilościowym sporządzenie i rozpowszechnianie statystyk pogrupowanych według kryterium płci przyznawana jest w skali od jednego do sześciu za faktyczne osiągnięcia w zakresie następujących trzech kryteriów: zaangażowanie rządu w sporządzanie statystyk segregowanych pod kątem płci, zaangażowanie rządu w rozpowszechnianie takich statystyk oraz stosowane metody rozpowszechniania statystyk dotyczących płci. Cztery państwa członkowskie UE uzyskały maksymalną liczbę punktów (6). Tylko trzy państwa członkowskie UE nie wprowadziły prawnego obowiązku sporządzania statystyk segregowanych według kryterium płci, a w siedmiu nie ma obowiązku udostępniania takich statystyk opinii publicznej.

Niezależny organ do spraw promocji równego traktowania kobiet i mężczyzn funkcjonuje w pięciu państwach członkowskich UE

Większość państw członkowskich zajmowała się problematyką dyskryminacji ze względu na płeć i równości szans kobiet i mężczyzn w połączeniu z szeregiem innych przyczyn dyskryminacji, które wchodziły w zakres odpowiedzialności niezależnego organu do spraw dyskryminacji i jej zwalczania. W 2013 r. liczba państw członkowskich posiadających wyspecjalizowany organ antydyskryminacyjny wyłącznie do spraw promocji równego traktowania kobiet i mężczyzn była mniejsza niż w 2006 r.

Niemal we wszystkich państwach członkowskich UE kryzys gospodarczy uderzył w sektor publiczny, w którym nastąpiły znaczne cięcia kadrowe. Skutki w obszarze równości płci różniły się jednak w zależności od państwa członkowskiego i nie wszystkie państwa członkowskie pogorszyły swoją pozycję w rankingu UE-28.

Korzystne inicjatywy

Sporządzanie budżetu z uwzględnieniem aspektu płci: Poczynając od 2013 r., władze austriackie na poziomie federacji, krajów związkowych i gmin zostały zobligowane do sporządzania budżetu z uwzględnieniem problematyki płci. Belgijska Rada Ministrów przyjęła w 2010 r. okólnik w sprawie budżetowania pod kątem płci; ponadto opublikowano podręcznik dotyczący kontekstu prawnego i praktycznego. Poczynając od 2010 r., wszyscy ministrowie francuscy przyjęli politykę międzysektorową, w ramach której położono nacisk na działania budżetowe na rzecz równości mężczyzn i kobiet.

Ocena wpływu pod kątem płci: We Francji w 2012 r. aspekty równości płci zostały uwzględniane w ocenie *ex ante* skutków dokumentów legislacyjnych. Ma to na celu ustalenie, czy dane regulacje mogą, bezpośrednio lub pośrednio, przynieść nieproporcjonalne korzyści jednej płci lub pogorszyć dotychczasową sytuację. Od 2013 r. wykorzystywany jest „test płci” – specjalistyczne narzędzie do badania aspektu równości mężczyzn i kobiet w ramach analizy *ex ante* skutków przepisów ustawowych i administracyjnych przedstawianej Radzie Ministrów. W Austrii ocena wpływu w aspekcie płci koncentruje się na skutkach, jakie projekty ministerialne mogłyby mieć dla równości kobiet i mężczyzn, w oparciu o analizę wpływu w sześciu następujących obszarach: płatności dla osób fizycznych lub prawnych; zatrudnienie, dochód i kształcenie; nieodpłatna praca; przychody publiczne; procesy i organy decyzyjne. Ponadto ocena taka wykorzystywana jest do analizy przepisów prawa, z uwzględnieniem analizy problemu, celów i środków, wskaźników oraz oceny zasięgu skutków.

POSTĘPY I TRUDNOŚCI W OBSZARZE H: MECHANIZMY INSTYTUCJONALNE NA RZECZ PODNOSZENIA STATUSU KOBIET

POSTĘPY	TRUDNOŚCI
<ul style="list-style-type: none">Wzrósł status odpowiedzialności rządowej w ramach promocji równości płci.Odnotowano pewien wzrost liczby niezależnych organów do spraw promowania równości płci.Utworzono EIGE jako unijny mechanizm instytucjonalny na rzecz podnoszenia statusu równości płci.Wzrósł poziom wykorzystania statystyk segregowanych według kryterium płci.	<ul style="list-style-type: none">Zasoby przeznaczone na mechanizmy służące równości płci zmniejszyły się na skutek kryzysu finansowego.Zasada uwzględniania aspektu płci nie jest stosowana we wszystkich obszarach polityki, a państwa członkowskie rzadko sporządzają budżet z uwzględnieniem aspektu płci.Zmniejszyła się liczba ministrów gabinetowych odpowiedzialnych za sprawy równości płci.Obecne tendencje polegające na łączeniu organów równościowych zajmujących się wyłącznie problematyką płci z organami zajmującymi się różnymi przyczynami dyskryminacji mogą zagrażać widoczności i skuteczności równości płci jako obszaru polityki.

Kierunki przyszłych działań UE

- Wspieranie efektywności mechanizmów instytucjonalnych poprzez przydzielanie odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych stosownie do zwiększonych potrzeb i wielości zadań.
- Zwiększenie potencjału w zakresie stosowania głównych narzędzi służących uwzględnianiu aspektu płci w ramach kształtowania polityki (takich jak sporządzanie budżetu z uwzględnieniem aspektu płci, ocena wpływu w aspekcie płci i budowanie potencjału w aspekcie płci).
- Dalsze traktowanie problematyki równości płci jako priorytetu politycznego, zapewnienie wsparcia mechanizmów instytucjonalnych dla innych obszarów polityki poprzez odpowiednie uwzględnianie aspektu płci oraz uzupełnienie prac dotyczących przypadków dyskryminacji ze względu na płeć.
- Poprawa wdrażania ustawodawstwa dotyczącego równości płci i europejskiego dorobku prawnego pozwalającego na przejście od równości *de iure* do równości *de facto*, przy jednoczesnej dbałości o to, by problemy dotyczące równości płci nie były rozwiązywane wyłącznie z perspektywy prawnej.

MISSING TRANSLATIONS

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu finden, den Austausch von Wissen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-273-0

doi:10.2839/6993

MH-04-15-022-PL-N